

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ЯКОСТІ ЯК ФІЛОСОФСЬКОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

*Заїка С.О., к.е.н., доцент, Грідін О.В., ст. викладач,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Матеріальна продукція має різноманітні властивості, що формують її якість та впливають на ефективність і конкурентоспроможність. Забезпечення виробництва продукції належної якості у максимально можливих у визначених умовах обсягах при мінімальних витратах ресурсів і часу – запорука успішного та стабільного розвитку підприємства. Проте вітчизняними товаровиробниками, не зважаючи на посилення конкурентної боротьби як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, на жаль, проблемі підвищення якості приділяється недостатня увага. Це обумовлено цілою низкою причин, що мають як прямий, так і опосередкований характер, серед яких можна виділити: нестабільну соціально-економічну ситуацію в державі; відсутність адекватної державної політики, перш за все направленої на підтримку вітчизняного виробника та створення сприятливих умов ведення бізнесу в аграрній сфері; недоліки в податковому законодавстві; незбалансованість економічних інтересів виробників і переробників аграрної продукції; проблеми логістики; нерозвинену інфраструктуру тощо. Поряд з цим у багатьох керівників підприємств відсутнє розуміння того, що проблема забезпечення якості безпосередньо пов'язана і прямо впливає на результати діяльності підприємства. Крім того досягнення високої якості як системи в цілому, так і процесів, що в ній протікають та продукції (послуг), що є їх результатами можливе лише в тому випадку, якщо ініціатива виходить саме від адміністрації, а у процес забезпечення якості залучені всі без виключення працівники. Відмітимо, що завдання управління якістю є довгостроковим і безперервним, оскільки рівень якості – це величина, що постійно змінюється під впливом безлічі чинників. В ході вирішення цього завдання досягається своєрідний баланс між інтересами виробника, потребами споживача і суспільства з мінімізацією негативного впливу на навколишнє природне середовище. При цьому вирішення цієї

проблеми повинно носити системний і комплексний характер, проте це фактично неможливе без розуміння сутності, змісту та сучасного значення якості як економічної категорії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні питання управління якістю вивчалися такими зарубіжними вченими як: Г.Г. Азгальдовим [1], О.В. Арістовим [2], А.В. Глічевим [6], О.П. Глудкіним [7], Н.М. Горбуновим [7], А.І. Гуровим [7], Е. Демінгом, Дж. Джураном, Ю.В. Зоріним [7], К. Ісікавою, М.М. Кане [11], А.В. Костіним [12], І.І. Мазур [19], Ф. Тейлором, А. Фейгенбаумом, В.Д. Шапіро [19], В. Шухартом та багатьма іншими. Вітчизняні вчені паралельно, а часто і у взаємодії з колегами з закордону впродовж останніх десятиріч займаються вивченням цієї проблеми і зробили вагомий внесок у її вирішення, зокрема це: Безродна С.М., [3] Боженко А.І., [4] Босак І.П., [5] Бичківський Р.В., [27] Бубела Т., [22] Вотченікова О.В., [18] Гриньова В.М., [8] Жураковська Л.А., [10] Калинський О.О., [27] Коваленко В.П., [13] Ковгунова А.В., [20] Койфман Ю.І., [14] Корж М.А., [15] Корнієнко Т.М., [16] Король С.А., [17] Котляр М.А., [18] Лойко Д.П., [18] Мартиновський В.С., [20] Махніч Г., [21] Микитчук М., [22] Панченко М.О., [23] Пархоменко М.М., [24] Притула Н.М., [25] Руденко В.П., [28] Сопільник Л.І., [27] Столярчук П.Г., [27] Сиченко В.Г., [26], Ткаченко О.П., [26] Удовіченко О.П., [18] Фрум О.Л., [20] Царенко О.М., [28] Шаповал М.І. [29] та ін. Однак досі вчені не дійшли до єдиної точки зору щодо сутності та змісту якості як економічної категорії.

Формулювання цілей статті. Розглянути та детально дослідити еволюцію якості як філософської, соціальної та економічної категорії, вивчити проблему кількісного оцінювання якості продукції та визначити групи показників якості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Категорія «якість» має багатогранну природу походження та існування, що застосовується в різних сферах діяльності суспільства, тому може розглядатися як філософська, суспільна і економічна категорія [2, с. 7].

Перш за все розглянемо категорію «якість» з філософської точки зору. Якість як філософська категорія є концептуальним фундаментальним поняттям, незалежним від суб'єкту, а отже максимально об'єктивним. Якість – це загальна філософська категорія, що певною мірою відноситься до суспільства в цілому, до процесів, що відбуваються в суспільстві, окремих об'єктів економіки, їх

виробничих процесів, продукції і до людей, як виробників, так і споживачів цієї продукції.

Вчені вважають, що вперше тлумачення якості було зроблене Аристотелем. Він визначав її як певну «відмінність» між предметами однакового виду, розглядав її як зміну стану речей [28]. Значно пізніше один з творців німецької класичної філософії Георг Вільгельм Фрідріх Гегель розтлумачив це поняття наступним чином: «Якість є, насамперед, тотожна буттю визначеність, оскільки щось перестає бути тим, що воно є, коли воно втрачає свою якість» [2, с. 8; 28, с. 14; 20, с. 29].

Існують також і сучасні філософські трактування категорії «якість». Так науковці вважають [28], що категорія якості є важливою стороною об'єктивної дійсності об'єкта – тобто визначеністю. При цьому якість об'єкта пов'язана з ним як з певним цілим, а не тотожна окремим його властивостям. Вона охоплює його цілком і повністю, тому поняття якості пов'язане з буттям предмета.

Всесвітньо відомий американський економіст Шухарт У.Е. зазначає, що якість має два аспекти: об'єктивні – фізичні характеристики і суб'єктивні – наскільки річ є «хорошою» [28, с. 16; 29, с. 214]

Видатний спеціаліст в галузі управління якістю Каору Ісікава визначав якість як властивість, що реально задовольняє споживачів [28, с. 16; 29, с. 215].

Джозеф Джуран визначав два аспекти якості. Її об'єктивний бік – це придатність для використання (відповідність призначенню), а суб'єктивний – це ступінь задоволення споживача (для реалізації якості виробник повинен знати вимоги споживача і зробити свою продукцію такою, щоб вона цілковито задовольняла ці потреби) [28, с. 16; 29, с. 215].

Отже, узагальнюючі вище зазначене можна стверджувати, що з філософської точки зору якість – це характеристика певного об'єкта, яким може бути явище, процес, предмет тощо, що визначає певну його властивість чи сукупність властивостей, які дають змогу відрізнити їх один від одного.

Науковці, що проводять дослідження категорії якості з економічної та суспільної точок зору, наразі, також не можуть прийти до єдиного узгодженого визначення.

Так Бичківський Р.В. [27, с. 101] надає визначення якості як сукупності характеристик об'єкту, що відносяться до його здатності задовольняти встановлені або передбачувані потреби.

Боженко Л.І. [4, с. 9] зазначав, що під якістю продукції слід розуміти сукупність її основних корисних властивостей, що забезпечують задоволення певних потреб користувача при застосуванні цієї продукції за цільовим призначенням.

Артистов О.В. [2, с. 35] визначив якість як комплексне інтегруюче поняття всіх сторін продуктивної діяльності, направленої на задоволення багатообразних потреб суспільства в цілому і кожної людини окремо.

Гличев А.В. [6, с. 15] якість охарактеризував як сукупність властивостей і характеристик продукції, рівень або варіант яких формується виробниками (постачальниками) при її створенні в цілях задоволення встановлених (або передбачуваних) потреб.

Сиченко В.Г. в своїй монографії «Управління якістю продукції» [26, с. 307] стверджував, що якість виробу або послуги можна визначити як загальну сукупність технічних, технологічних і експлуатаційних характеристик виробу або послуги, за допомогою яких виріб або послуга відповідатимуть вимогам споживача при їх експлуатації.

Шаповал М.І. в своїй праці «Менеджмент якості» [29, с. 75]. надав наступне визначення: «Якість продукції – сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її здатність задовольняти певні особисті і виробничі потреби відповідно до її призначення.

Згідно з ДСТУ 9000-2001 [9] якість – ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги. При цьому термін «якість» може бути поганою, доброю або відмінною.

Розглянувши та порівнюючи різні точки зору відносно терміну «якість» можна стверджувати, що якість – сукупність певних властивостей та характеристик об'єкта (процесу, явища, товару, послуги), що мають задовольнити вимоги та потреби споживача, групи споживачів чи суспільства в цілому. При цьому характеристикою є відмінна властивість (фізична, органолептична, етична, часова, ергономічна, функціональна тощо), а вимогою є сформульовані потреби або очікування.

Що стосується поняття «якість продукції», як не дивно і тут немає єдиної точки зору. Найточніше визначення цього поняття сформульоване Європейською організацією з контролю якості. Європейська організація з якості (ЕОQ) заснована у 1956 р. і до 1987 р. називалась Європейською організацією з контролю якості. Це некомерційна організація, мета якої – сприяти, поширити, удосконалити теоретичні принципи і практичні методи управління

якістю для підвищення якості й надійності продукції та послуг. Відповідно до назви вона є регіональною організацією, а фактично – міжнародною. Отже: «Продукція вважається хорошою якості, якщо при мінімальних витратах протягом усього її життєвого циклу вона максимально сприяє здоров'ю і щастю людей, які залучені до її проектування і відновлення (повторного використання) за умови мінімальних витрат енергії та інших ресурсів і при допустимій (прийнятній дії на навколишнє середовище і суспільство)» [14, с. 32-36].

Необхідно відмітити, що найбільш повну і об'єктивну оцінку якості продукції можна дати тоді, коли її властивості охарактеризовано кількісно. Кількісне оцінювання якості продукції розглядається в межах сфери наукової діяльності, що носить назву кваліметрія.

Кваліметрія (від лат. *qualis* – якість та д.-гр. *μετρέω* – вимірюю) – наукова дисципліна, предметом якої є кількісні методи оцінювання якості продукції [12]. Термін запропонований групою радянських вчених ще у 1968 році.

Об'єктом вивчення кваліметрії є будь-який предмет або процес. Основним завданням кваліметрії є розробка методик оцінки якості конкретного об'єкта чи процесу, кількістю, що характеризує ступінь їх відповідності вимогам, що висуваються. При цьому, якість тлумачиться як деяка сукупність окремих корисних властивостей. Зазвичай, ці властивості поділяються за ієрархічним рівням в залежності від ступеня їхньої спільності. Далі характеристика зручності розглядається як сукупність більш конкретних, безпосередньо вимірюваних властивостей. Таких як, площа приміщень, шумо- і теплоізоляція тощо. До основних завдань кваліметрії відносять, в першу чергу, планування випуску нових виробів, дослідження ринку і забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках [1].

Отже, кількісна характеристика однієї чи декількох властивостей продукції, що характеризують її якість, яку розглядають відносно певних умов її створення та експлуатації або споживання є показником якості продукції [28, с. 16].

Розрізняють наступні групи показників якості продукції залежно від властивостей, що характеризуються [1, 2, 7, 11, 18, 19, 26-29]:

1. Показники призначення характеризують властивості продукції, що визначають основні функції, для виконання яких вона призначена і зумовлюють галузь її використання.

2. Показники надійності – визначають здатність об'єкта виконувати задані функції.

3. Ергономічні показники дозволяють оцінити ступінь пристосовуваності «машини» до взаємодії з людиною і враховують комплекс гігієнічних, антропометричних, фізіологічних і психологічних властивостей людини, які проявляються у виробничих і побутових процесах.

4. Естетичні – характеризують зовнішній вигляд продукції, стиль, гармонійність окремих елементів між собою і з навколишнім середовищем, відповідність форми призначенню тощо.

5. Показники технологічності характеризують властивості продукції, які зумовляють оптимальний розподіл витрат матеріалів, засобів, праці та часу при технологічній підготовці виробництва, виготовленні й експлуатації продукції.

6. Показники транспортабельності характеризують пристосовуваність продукції до транспортування, а також до підготовчих і заключних операцій, пов'язаних із транспортуванням.

7. Показники стандартизації й уніфікації характеризують насиченість продукції стандартними, уніфікованими й оригінальними складовими, а також рівень уніфікації з іншими виробами.

8. Патентно-правові показники характеризують патентний захист і патентну чистоту продукції і є суттєвим фактором при визначенні її конкурентоспроможності.

9. Екологічні показники характеризують рівень шкідливого впливу на навколишнє середовище, який виникає під час експлуатації або споживання продукції.

10. Показники безпеки характеризують особливості продукції, які зумовляють під час її експлуатації чи споживання безпеку людини або обслуговуючого персоналу.

11. Економічні показники характеризують витрати на розроблення, виготовлення і експлуатацію або споживання продукції.

Отже, показник якості продукції кількісно характеризує придатність продукції для задоволення певних потреб. В залежності від призначення продукції визначається номенклатура показників якості, яка може бути дуже чисельною. При визначенні номенклатури встановлюється перелік характеристик продукції, які входять до складу її якості та забезпечують можливість оцінювання.

Висновки. Підводячи підсумок необхідно зазначити, що теоретичний аспект визначення категорії «якість» ще й досі остаточно не сформульовано, оскільки серед науковців немає єдиної узгодженої точки зору з цього приводу. Категорія «якість» для вчених напевно є однією з найскладніших серед тих, з якими доводиться мати справу. При цьому очевидним є те, що проблема забезпечення якості і

постійного її підвищення за усіма напрямками та в усіх сферах потребує системного і комплексного вирішення. Зокрема для суб'єктів господарювання ефективне управління якістю, шляхом впровадження провідних систем якості, в сучасних умовах поглиблення глобалізації та посилення конкурентної боротьби в світі, має стати запорукою ефективного розвитку власне підприємства та надати поштовх для піднесення економіки держави і забезпечити її процвітання.

Література

1. Азгальдов Г. Г. Количественная оценка качества (Кваліметрія). Библиография / Г. Г. Азгальдов, Л. А. Азгальдова. – М. : Изд-во стандартов, 1971. – 176 с.
2. Аристов О. В. Управление качеством / О. В. Аристов. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 204 с.
3. Безродна С. М. Виявлення резервів підвищення якості продукції в системі інноваційного розвитку / С. М. Безродна // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 1. – С. 66-75.
4. Боженко Л. І. Управління якістю, основи стандартизації та сертифікації продукції. [навчальний посібник] / Л. І. Боженко, О. Й. Гутта. – Львів, 2005. – 204 с.
5. Босак І. П. Забезпечення якості продукції – важлива умова підвищення ефективності функціонування підприємства / І. П. Босак // Квалілогія книги. – 2010. – № 2. – С. 118-120.
6. Гличев А. В. Основы управления качеством / А. В. Гличев. – М. : РИА, 2004. – 177 с.
7. Глудкин О. П. Всеобщее управление качеством: [учебник для вузов] / [О. П. Глудкин, Н. М. Горбунов, А. И. Гуров, Ю. В. Зорин]: под ред. О. П. Глудкина. – М. : Горячая линия – Телеком, 2001. – 600 с.
8. Гриньова В. М. Основні напрями аналізу витрат на формування і підтримку якості та конкурентоспроможності продукції / В. М. Гриньова, Н. В. Мисько // Економіка розвитку. – 2013. – № 4. – С. 105-109.
9. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. Системи управління якістю. Вимоги. Настанови щодо поліпшення діяльності. Настанови щодо поліпшення діяльності. Чинний від 10.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aer.net.ua/public/files/OSBB/zakonodavstvo/DSTU/DSTU%20ISO%209000-2001.pdf>

10. Жураковська Л. А. Забезпечення якості та безпечності сільськогосподарської продукції та продуктів харчування в Україні / Л. А. Жураковська // Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит. – 2013. – № 1. – С. 229-235.

11. Кане М. М. Системы, методы и инструменты менеджмента качества: учебное пособие / [М.М. Кане, Б.В. Иванов, В.Н. Корешков, А.Г. Схиртладзе]. – СПб. : Питер, 2008. – 560 с.

12. Кваліметрія: первонаочальні свідення. Справочное пособие с примером для АНО «Агентство стратегических инициатив по продвижению новых проектов»: [учебное пособие] / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин, В. В. Садовов. – М. : Высш. шк., 2010. – 143 с.

13. Коваленко В. П. Теоретико-методичні аспекти управління якістю [Електронний ресурс] / В. П. Коваленко. // Ефективна економіка. – 2010. – № 7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_7_9

14. Койфман Ю. І. Міжнародна стандартизація та сертифікація систем якості : [довідник] / Ю. І. Койфман, О. В. Герус, Т. М. Кисельова та ін. – К., 2006. – 401 с.

15. Корж М. А. Роль вищого керівництва в забезпеченні якості та конкурентоспроможності продукції / М. А. Корж, М. М. Даницький // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 1.

16. Корнієнко Т. М. Оцінка ефективності напрямів підвищення якості продукції / Т. М. Корнієнко // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 1. – С. 18-20.

17. Король С. А. Показники якості продукції та методи їх оцінювання / С. А. Король // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2013. – № 2. – С. 140-150.

18. Лойко Д. П. Управління якістю : [навчальний посібник] / Д. П. Лойко, О. В. Вотченікова, О. П. Удовіченко, М. А. Котляр. – [2-е вид.]. – Львів : «Магнолія 2006», 2010. – 336 с.

19. Мазур И. И. Управление качеством : [учебное пособие] / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро. ; [под ред. И.И. Мазур]. – М. : Высшая школа, 2003. – 334 с.

20. Мартиновський В. С. Теоретичні підходи до категорії якості в умовах ринку / В. С. Мартиновський, О. Л. Фрум, А. В. Ковгунова // Економіка харчової промисловості. – 2012. – № 2. – С. 29-31.

21. Махініч Г. Теоретико-методичні засади формування та функціонування системи управління якістю продукції на підприємстві / Г. Махініч // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2009. – Вип. 107-108. – С. 50-53.

22. Микийчук М. Основні завдання та ознаки метрологічного забезпечення якості продукції / М. Микийчук, П. Столярчук, Т. Бубела // Вимірювальна техніка та метрологія. – 2013. – Вип. 74. – С. 92-98.

23. Панченко М. О. Реалізація політики підприємства у сфері якості продукції / М. О. Панченко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 67-72.

24. Пархоменко М. М. Міжнародний досвід забезпечення якості продукції / М. М. Пархоменко // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 344-350.

25. Притула Н. М. Роль держави в регулюванні якості та безпеки сільськогосподарської продукції / Н. М. Притула // Держава та регіони. Сер. : Державне управління. – 2013. – № 4. – С. 48-53.

26. Сиченко В. Г. Управління якістю продукції : [монографія] / В. Г. Сиченко, О. П. Ткаченко; за заг. редакцією Сиченка В.Г. – К. : Віче, 2006. – 576 с.

27. Управління якістю. Сертифікація : [навчальний посібник] / Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, Л. І. Соціальник, О. О. Калинський. – К. : Школа, 2005. – 432 с.

28. Царенко О. М. Управління якістю агропромислової продукції : [навчальний посібник] / О. М. Царенко, В. П. Руденко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 431 с.

29. Шаповал М. І. Менеджмент якості : [підручник] / М. І. Шаповал. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2007. – 471 с.

References

1. Azgal'dov G.G., Azgal'dova L.A. (1971). Kolichestvennaya otsenka kachestva (Kvalimetriya). Bibliografiya [Quantitative evaluation of quality (Qualimetry). Bibliography]. Moscow: Izd-vo standartov, p. 176 [in Russian].

2. Aristov O.V. Upravlenie kachestvom [Quality management]. Moscow: INFRA-M, p. 204 [in Russian].

3. Bezrodna S.M. (2013). Vyyavlennya rezerviv pidvyshchennya yakosti produktsiyi v systemi innovatsiynoho rozvytku [Identification of reserves of improvement of quality of products in the system of innovative development]. Naukovyy visnyk Bukovyns'koho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Bukovyna state Finance and Economics University. Economic science, Issue. 1, pp. 66-75 [in Ukrainian].

4. Bozhenko L.I. (2005). Upravlinnya yakisty, osnovy

standartyzatsiyi ta sertyfikatsiyi produktsiyi [Quality management, fundamentals of standardization and certification of products]. Lviv, p. 204 [in Ukrainian].

5. Bosak I.P. (2010). Zabezpechennya yakosti produktsiyi – vazhlyva umova pidvyshchennya efektyvnosti funktsionuvannya pidpryemstva [Ensuring product quality is the important condition of increase of efficiency of functioning of the enterprise]. Kvalilohiya knyhy – Quadilogy books, No 2, pp. 118-120 [in Ukrainian].

6. Glichev A.V. (2004). Osnovy upravleniya kachestvom [Fundamentals of quality management]. Moscow: RIA, p. 177 [in Ukrainian].

7. Gludkin O.P., Gorbunov N.M., Gurov A.I., Zorin Yu.V. Vseobshchee upravlenie kachestvom [Total quality management]. O.P. Gludkina (Ed.). Moscow: Goryachaya liniya – Telekom, p. 600 [in Russian].

8. Hryn'ova V.M., Mys'ko N.V. (2013). Osnovni napryamy analizu vytrat na formuvannya i pidtrymku yakosti ta konkurentospromozhnosti produktsiyi [The main directions of analysis of the costs of developing and maintaining the quality and competitiveness of products]. Ekonomika rozvytku – Economics of development, No 4, pp. 105-109 [in Ukrainian].

9. Systemy upravlinnya yakisty. Osnovni polozhennya ta slovnyk. Systemy upravlinnya yakisty. Vymohy. Nastanovy shchodo polipshennya diyal'nosti. Nastanovy shchodo polipshennya diyal'nosti [The quality management system. Basic provisions and dictionary. The quality management system. Requirements. A guide to improving performance. A guide to improving performance]. (2001). DSTU ISO 9000-2001 from 10.01.2001. Retrieved from <http://aer.net.ua/public/files/OSBB/zakonodavctvo/DSTU/DSTU%20ISO%209000-2001.pdf> [in Ukrainian].

10. Zhurakovs'ka L.A. (2013). Zabezpechennya yakosti ta bezpechnosti sil's'kohospodars'koyi produktsiyi ta produktiv kharchuvannya v Ukrayini [Ensure the quality and safety of agricultural products and foodstuffs in Ukraine]. Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Finansy i kredyt – Bulletin of Sumy national agrarian University. Finance and credit, No 1, pp. 229-235 [in Ukrainian].

11. Kane M.M., Ivanov B.V., Koreshkov V.N., Skhirtladze A.G. (2008). Sistemy, metody i instrumenty menedzhmenta kachestva [Systems, methods and tools of quality management]. St. Petersburg: Piter, p. 560 [in Russian].

12. Azgal'dov G.G., Kostin A.V., Sadovov V.V. (2010). Kvalimetriya: pervonachal'nye svedeniya. Spravochnoe posobie s primerom

dlya ANO «Agentstvo strategicheskikh initsiativ po prodvizheniyu novykh proektov» [Qualimetry: an initial information. Resource manual with an example for the ELN «Agency strategic initiatives to promote new projects»]. Moscow: Vyssh. shk., p. 143 [in Russian].

13. Kovalenko V.P. (2010) Teoretyko-metodychni aspekty upravlinnya yakystyu [Theoretical and methodological aspects of quality management]. Efektyvna ekonomika – Efficient economy, No 7, Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_7_9 [in Ukrainian].

14. Koyfman Yu.I., Herus O.V., Kysel'ova T.M. et al. (2006). Mizhnarodna standartyzatsiya ta sertyfikatsiya system yakosti [International standardization and certification of quality systems]. Kyiv, p. 401 [in Ukrainian].

15. Korzh M.A., Danyts'kyy M.M. (2012). Rol' vyshchoho kerivnytstva v zabezpechenni yakosti ta konkurentospromozhnosti produktsiyi [Role of top management in ensuring the quality and competitiveness of products]. Ekonomika. Upravlinnya. Innovatsiyi – Economy. Management. Innovation, No 1 [in Ukrainian].

16. Korniyenko T.M. (2013). Otsinka efektyvnosti napryamiv pidvyshchennya yakosti produktsiyi [Evaluation of the effectiveness of ways to enhance the quality of products]. Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finance. Right, No 1, pp. 18-20 [in Ukrainian].

17. Korol' S.A. (2013). Pokaznyky yakosti produktsiyi ta metody yikh otsynuyannya [The performance quality and methods of evaluation]. Derzhava ta rehiony. Ser.: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo – The state and the regions. Series: Economics and entrepreneurship, No 2, pp. 140-150 [in Ukrainian].

18. Loyko D.P., Votchenikova O.V., Udovichenko O.P., Kotlyar M.A. (2010). Upravlinnya yakystyu [Quality management]. (2d ed.). Lviv: «Mahnoliya 2006», p. 336 [in Ukrainian].

19. Mazur I.I., Shapiro V.D. (2003). Upravlenie kachestvom [Quality management]. I.I. Mazur (Ed.), Moscow: Vysshaya shkola, p. 334 [in Russian].

20. Martynovs'kyy V.S., Frum O.L., Kovhunova A.V. (2012). Teoretychni pidkhody do katehoriyi yakosti v umovakh rynku [Theoretical approaches to the category of quality in the market]. Ekonomika kharchovoyi promyslovosti – Economics of the food industry, No 2, pp. 29-31 [in Ukrainian].

21. Makhnich H. (2009). Teoretyko-metodychni zasady formuvannya ta funktsionuvannya systemy upravlinnya yakystyu produktsiyi na pidpryyemstvi [Theoretical-methodical bases of formation and

functioning of the quality management system of products the company]. Visnyk Kyivsk'oho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of the Kiev national University of Taras Shevchenko. Economy, Issue. 107-108, pp. 50-53 [in Ukrainian].

22. Mykyychuk M., Stolyarchuk P., Bubela T. (2013). Osnovni zavdannya ta oznaky metrolohichnoho zabezpechennya yakosti produktsiyi [The main objectives and features of metrological assurance of product quality]. Vymiryuval'na tekhnika ta metrolohiya – Measuring equipment and Metrology, Issue. 74, pp. 92-98 [in Ukrainian].

23. Panchenko M.O. (2013). Realizatsiya polityky pidpryemstva u sferi yakosti produktsiyi [Implementation of company policy in the field of quality of products]. Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Zaporizhzhya national University. Economic science, No 2, pp. 67-72 [in Ukrainian].

24. Parkhomenko M.M. (2010). Mizhnarodnyy dosvid zabezpechennya yakosti produktsiyi [International experience of ensuring product quality]. Forum prava – The law forum, No 3, pp. 344-350 [in Ukrainian].

25. Prytula N.M. (2013). Rol' derzhavy v rehulyuvanni yakosti ta bezpeky sil'skohospodars'koyi produktsiyi [The role of the state in regulating the quality and safety of agricultural products]. Derzhava ta rehiony. Ser.: Derzhavne upravlinnya – The state and the regions. Series: Public administration, No 4, pp. 48-53 [in Ukrainian].

26. Sychenko V.H., Tkachenko O.P. (2006). Upravlinnya yakisty produktsiyi [The product quality control]. V.H. Sychenko (Ed.). Kyiv: Viche, p. 576 [in Ukrainian].

27. Bychkivskyy R.V., Stolyarchuk P.H., Sopil'nyk L.I., Kalynskyy O.O. (2005). Upravlinnya yakisty. Sertyfikatsiya [The quality management. Certification]. Kuiv: Shkola, p. 432 [in Ukrainian].

28. Tsarenko O.M., Rudenko V.P. (2006). Upravlinnya yakisty ahropromyslovyi produktsiyi [Quality management of agricultural products]. Sumy: VTD «Universytets'ka knyha», p. 431 [in Ukrainian].

29. Shapoval M.I. (2007). Menedzhment yakosti [Quality management]. (3d ed.). Kyiv: T-vo «Znannya», KOO, p. 471 [in Ukrainian].

Заїка С.О., Грідін О.В. Теоретичні аспекти сутності та змісту якості як філософської, соціальної та економічної категорії

В статті проведено детальне дослідження еволюції категорії «якість». Визначено, що з філософської точки зору якість є характеристикою певного об'єкта, яким може бути явище, процес, предмет тощо, що визначає певну його властивість чи сукупність властивостей, які дають змогу відрізнити їх один від одного. Встановлено, що якість з

соціально-економічної точки зору — це сукупність певних властивостей та характеристик об'єкта (процесу, явища, товару, послуги тощо), що мають задовольнити вимоги та потреби споживача, групи споживачів чи суспільства в цілому. Виявлено, що найбільш повну і об'єктивну оцінку якості продукції можна дати тоді, коли її властивості охарактеризовано кількісно. З'ясовано, що проблема забезпечення якості і постійного її підвищення за усіма напрямками та в усіх сферах потребує системного і комплексного вирішення.

Ключові слова: *якість, якість продукції, забезпечення якості, управління якістю, властивість, характеристика, кваліметрія.*

Заика С.А., Гридин А.В. Теоретические аспекты сущности и содержания качества как философской, социальной и экономической категории

В статье проведено подробное исследование эволюции категории «качество». Определено, что с философской точки зрения качество является характеристикой определенного объекта, которым может быть явление, процесс, предмет и др., определяющее отдельное свойство или совокупность свойств, которые позволяют отличать их друг от друга. Установлено, что качество с социально-экономической точки зрения — это совокупность определенных свойств и характеристик объекта (процесса, явления, товара, услуги и тому подобное), которые должны удовлетворять требования и спрос потребителя, группы потребителей или общества в целом. Выведено, что наиболее полную и объективную оценку качества продукции можно дать тогда, когда ее свойства охарактеризованы количественно. Определено, что проблема обеспечения качества и постоянного его повышения по всем направлениям и во всех сферах требует системного и комплексного решения.

Ключевые слова: *качество, качество продукции, обеспечение качества, управление качеством, свойство, характеристика, квалиметрия.*

Zaika S.O., Gridin O.V. Theoretical aspects of the essence and the maintenance of quality as a philosophical, social and economic categories

The article conducted a detailed study of the evolution of the category «quality». It was determined that from a philosophical point of view, quality is a characteristic of a particular object, which may be a phenomenon, process, object and much more that defines a certain property or set of properties which distinguish them from each other. It was established that the quality from a socio-economic point of view is the totality of certain properties and characteristics of the object (process, phenomenon, product, service, etc.), which shall satisfy the requirements and needs of the consumer, group of consumers or society as a whole. It was revealed that the most complete and objective product quality rating can be given if its properties are characterized quantitatively. It was found that the problem of quality assurance and continuous improvement on all fronts and in all spheres requires systematic and comprehensive solutions.

Key words: *quality, quality of production, quality assurance, quality management, property, feature, qualimetry.*